

POSTANOWIENIE

Dnia 4 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Pastuszko

w sprawie ze skargi Ł. W.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu przed Sądem Najwyższym w sprawie o sygn. I CSK 4051/23, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 4 marca 2025 r.:

- 1. odrzuca skargę;**
- 2. umarza postępowanie w zakresie wniosku Ł. W. o zwolnienie od opłaty od skargi;**
- 3. oddala wniosek adwokata M. S. o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu Ł. W. w postępowaniu toczącym się przed Sądem Najwyższym w sprawie o sygn. I NSP 58/25.**

UZASADNIENIE

Dnia 6 lutego 2025 r. (data nadania przesyłki poleconej) Ł. W. (dalej: „skarżący”) reprezentowany przez pełnomocnika z urzędu adwokata M. S. wniósł do Sądu Najwyższego skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki w sprawie toczącej się przed Sądem Najwyższym pod sygn. I CSK 5041/23. W skardze skarżący wniósł o:

1. stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie;

2. wydanie sądowi rozpoznającemu sprawę zalecenia podjęcia w wyznaczonym terminie odpowiednich czynności dla niezwłocznego rozpoznania sprawy;
3. uwzględnienie skargi i zasądzenie skarżącemu od Skarbu Państwa sumy pieniężnej w wysokości 5000 zł;
4. wypłatę zasądzonej sumy przelewem bankowym na konto podawane przez skarżącego;
5. zwolnienie skarżącego z obowiązku ponoszenia opłaty od niniejszej skargi;
6. zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz pełnomocnika z urzędu zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów udzielonej pomocy prawnej z urzędu, nie uiszczonych ani nie opłaconych, ani w całości, ani w części, zgodnie z przepisami odnośnymi.

W piśmie z 26 marca 2023 r. skarżący wniósł do Sądu Apelacyjnego w Krakowie w sprawie I ACa 970/21 wniosek o „wyznaczenie obrońcy do złożenia (sporządzenia i przestania do Sądu) kasacji od wyroku sądu Apelacyjnego w Krakowie w sprawie I ACa 970/21”.

Postanowieniem z 15 maja 2023 r. Sąd Apelacyjny w Krakowie w sprawie I ACa 970/21 rozpoznał wniosek skarżącego i ustanowił dla skarżącego adwokata, którego wyznaczy Okręgowa Rada Adwokacka w Krakowie.

Pismem z 23 maja 2023 r. Okręgowa Rada Adwokacka w Krakowie wyznaczyła dla skarżącego pełnomocnika z urzędu w osobie adwokata, który wniósł przedmiotową skargę.

Postanowieniem z 3 października 2023 r. Sąd Apelacyjny w Krakowie w sprawie I ACa 970/21 zwolnił skarżącego od kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Artykuł 87¹ § 1 k.p.c. stanowi, że w postępowaniu przed Sądem Najwyższym obowiązuje zastępstwo stron przez adwokatów lub radców prawnych, a w sprawach własności intelektualnej także przez rzeczników patentowych. Zastępstwo to dotyczy także czynności procesowych związanych z postępowaniem przed Sądem Najwyższym, podejmowanych przed sądem niższej instancji.

Wskazana reguła znajduje zastosowanie również w przypadku postępowania toczącego się na skutek skargi na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki. Decyduje o tym art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość”), który – wobec braku unormowania kwestii zdolności postulacyjnej w przedmiotowej ustawie – odsyła do przepisów regulujących postępowanie cywilne. Przepis ten głosi konkretnie, że w sprawach nieuregulowanych w tej ustawie do postępowania toczącego się na skutek skargi sąd stosuje odpowiednio przepisy o postępowaniu zażaleniowym obowiązujące w postępowaniu, którego skarga dotyczy.

Zgodnie z art. 117 k.p.c. strona zwolniona przez sąd od kosztów sądowych w całości lub części, może domagać się ustanowienia adwokata lub radcy prawnego (§ 1), osoba fizyczna, niezwolniona przez sąd od kosztów sądowych, może się domagać ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, jeżeli złoży oświadczenie, z którego wynika, że nie jest w stanie ponieść kosztów wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny (§ 2). Przepis ten nakłada na sąd obowiązek rozważenia celowości udziału adwokata w sprawie, gdy strona zgłosi w tym kierunku wniosek.

Stosownie do art. 118 § 1 k.p.c. ustanowienie adwokata lub radcy prawnego przez sąd jest równoznaczne z udzieleniem pełnomocnictwa procesowego. W § 2 art. 118 k.p.c. wskazano, że adwokat lub radca prawny ustanowiony przez sąd jest obowiązany zastępować stronę w zakresie wynikającym z art. 91,

chyba że z postanowienia sądu wynika, iż obowiązek zastępowania strony ustaje wcześniej. Dlatego też w kwestiach nieuregulowanych do pełnomocnictwa urzędowego mają odpowiednie zastosowanie przepisy dotyczące pełnomocnictwa procesowego, którego źródłem jest oświadczenie woli strony jako mocodawcy.

Zgodnie z art. 92 k.p.c. zakres, czas trwania i skutki umocowania szerszego niż pełnomocnictwo procesowe, jak również umocowanie do poszczególnych czynności procesowych, ocenia się według treści pełnomocnictwa oraz przepisów prawa cywilnego. Stąd wykładnia tego przepisu „następuje według treści pełnomocnictwa, przy zastosowaniu dyrektyw językowo-logicznych oraz przepisów prawa cywilnego, w tym w szczególności zasad dotyczących wykładni oświadczeń woli” (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 22 lutego 2017 r., IV CZ 105/16; 11 sierpnia 2010 r., I CZ 46/10).

Przenosząc powyższe rozważania na realia przedmiotowej sprawy, Sąd Najwyższy stwierdza, że z wniosku skarżącego jednoznacznie wynika, iż wniósł on o ustanowienie pełnomocnika, ale tylko do „złożenia (sporządzenia i przesłania do Sądu) kasacji...”. W takim stanie rzeczy nie można przyjąć, że postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 15 maja 2023 r. obejmuje umocowanie pełnomocnika z urzędu do reprezentowania skarżącego w postępowaniu kasacyjnym, na które to wniesiono przedmiotową skargę. Konsekwentnie nie da się też twierdzić, że ustanowiony z urzędu pełnomocnik dla skarżącego mógł skutecznie wnieść skargę na przewlekłość postępowania toczącego się przed Sądem Najwyższym w sprawie I CSK 5041/23.

Wskazany tu brak umocowania pełnomocnika z urzędu ustanowionego dla skarżącego do wniesienia rozpoznawanej skargi, będący brakiem nieusuwalnym, powoduje, że przedmiotowa skarga podlega odrzuceniu bez konieczności wzywania do uzupełnienia tego braku.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy na podstawie art. 395 § 1 w zw. z art. 397 § 1¹ w zw. z art. 394¹ § 3 w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość, orzekł jak w sentencji.

Wobec zawartego w treści skargi wniosku skarżącego o zwolnienie od opłaty od skargi, przy uwzględnieniu postanowienia Sądu Apelacyjnego w Krakowie

z 3 października 2023 r., I ACa 970/21, Sąd Najwyższy na podstawie art. 355 k.p.c. w zw. z art. 361 k.p.c. umarza postępowanie w zakresie tego wniosku.

Jednocześnie wobec zgłoszonego przez pełnomocnika z urzędu – adw. M. S. wniosku o zasądzenie zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów udzielonej pomocy prawnej z urzędu, nieuiszczonych ani nieopłaconych, ani w całości, ani w część, Sąd Najwyższy, kierując się dyspozycją art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. prawo o advokaturze (tekst jedn. Dz.U. 2024, poz. 1564), zgodnie z którym koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu ponosi Skarb Państwa albo jednostka samorządu terytorialnego, jeżeli przepis szczególny tak stanowi – wniosek ten oddala.

Zajmując takie stanowisko, Sąd Najwyższy pragnie zauważyć, że pomoc prawna powinna być udzielana zgodnie z wymaganiami stawianymi profesjonalście (z wielu zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 14 sierpnia 1997 r., II CZ 88/97; 12 lutego 1999 r., II CKN 341/98), zaś koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu odnoszą się do pomocy faktycznie udzielonej i jako takie nie stanowią następstwa samego faktu ustanowienia przez sąd pełnomocnika z urzędu, a także gotowości pełnomocnika do jej świadczenia. Udzielenie pomocy prawnej wiąże się więc z koniecznością podjęcia przez ustanowionego pełnomocnika z urzędu odpowiednich czynności składających się na udzielenie pomocy prawnej takich jak: udzielenie właściwej porady prawnej stronie, zapoznanie się z aktami sprawy, opracowanie pism procesowych, udział w posiedzeniu sądu (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 8 marca 2012 r., III CZP 2/12 i powołane tam postanowienie Sądu Najwyższego z 24 maja 2005 r., I KZP 15/05), z zachowaniem zasad staranności i profesjonalizmu (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 17 stycznia 2018 r., IV CZ 99/17).

Wobec powyższego uznać należy, że rażąco sprzeczne z zasadami zwykłej staranności, a przede wszystkim z zasadami profesjonalizmu, czynności profesjonalnego pełnomocnika ustanowionego z urzędu nie upoważniają go do skutecznego domagania się przyznania kosztów nieopłaconej pomocy prawnej (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 18 grudnia 2012 r., II CSK 397/12; 12 lutego 1999 r., II CKN 341/98).

Ocena stanu faktycznego przedmiotowej sprawy prowadzi do wniosku, że ustanowiony dla skarżącego pełnomocnik z urzędu – z uwagi na zakres wniosku skarżącego o jego ustanowienie – nie ma umocowania do reprezentowania skarżącego w postępowaniu kasacyjnym, stąd nie posiada on umocowania do wniesienia skargi na przewlekłość postępowania. Wobec tych okoliczności wniesienie przedmiotowej skargi przez nieumocowanego pełnomocnika nie można uznać za udzielenie profesjonalnej pomocy prawnej.

W konsekwencji Sąd Najwyższy uznaje, iż brak jest podstaw, by przyznać zwrot kosztów udzielonej pomocy prawnej z urzędu i wniosek pełnomocnika z urzędu adw. M. S. o ich zasądzenie oddala.

[SOP]

[a.ł.]